SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 364/2016-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. mája 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [redacted], [redacted], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Jakub Mandelík, s. r. o., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jakub Mandelík, pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie a práva na spravodlivé súdne konanie Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 222/2013 z 22. apríla 2013 a uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 267/2013 z 26. mája 2015 a sp. zn. 5 M Cdo 15/2013 z 10. februára 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [redacted] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. apríla 2016 doručená sťažnosť [redacted], [redacted] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na zákonného sudcu

podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a práva na spravodlivé súdne konanie Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 222/2013 z 22. apríla 2013 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 267/2013 z 26. mája 2015 (ďalej len „uznesenie o dovolaní“) a sp. zn. 5 M Cdo 15/2013 z 10. februára 2016 (ďalej len „uznesenie o mimoriadnom dovolaní“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľka podala žalobu na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) o náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, o ktorej rozhodol okresný súd rozsudkom z 11. decembra 2012 tak, že žalobu zamietol. Na základe odvolania sťažovateľky rozhodoval krajský súd, ktorý odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil napadnutým rozsudkom. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením o dovolaní tak, že ho ako procesne neprípustné odmietol. Sťažovateľka podala aj podnet na podanie mimoriadneho dovolania adresovaný generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“), ktorý následne podal mimoriadne dovolanie vo veci sťažovateľky. O mimoriadnom dovolaní rozhodol najvyšší súd uznesením, tak že ho odmietol ako neprípustné.

Jadrom sťažnostných námietok vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu je nesúhlas sťažovateľky s právnym posúdením skutkových okolností prípadu, keď sťažovateľka tvrdí, že bola založená zodpovednosť žalovanej za škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla aj napriek preukázaniu, že sťažovateľka pri jazde na bicykli narazila do otvorených dverí motorového vozidla, ktoré bolo zaparkované a motor vypnutý. Vo vzťahu k uzneseniu o dovolaní sťažovateľka namietala, že bol založený dôvod prípustnosti jej dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. g) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). Sťažovateľka totiž tvrdila, že krajský súd nepredložil vec Súdnemu dvoru Európskej únie, čím malo byť porušené jej základné právo na zákonného sudcu. Z uvedeného dôvodu považovala napadnuté uznesenie o dovolaní aj za arbitrárne. Vo vzťahu k napadnutému

uzneseniu o mimoriadnom dovolaní sťažovateľka bola toho názoru, že dovolací súd *„porušil svoju zákonnú povinnosť v zmysle čl. 267 ods. 3 ZFEÚ skúmať, či bol, resp. stále trvá dôvod na prerušenie konania za účelom požiadania Súdneho dvora EÚ o rozhodnutie o predbežnej otázke“*.

V závere sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, uznesením najvyššieho súdu o dovolaní a mimoriadnom dovolaní, všetky uvedené rozhodnutia týchto súdov zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie, prizná sťažovateľke požadované finančné zadosťučinenie, ako aj náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd

na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu...

Nedodržanie uvedenej lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože to kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde neumožňuje (napr. m. m. III. ÚS 124/04, IV. ÚS 14/03, III. ÚS 14/03).

1. K napadnutému rozsudku krajského súdu a k uzneseniu najvyššieho súdu o dovolaní

Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 13. mája 2013 a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu o dovolaní nadobudlo právoplatnosť 17. júna 2015.

Keďže sťažovateľka doručila ústavnému súdu svoju sťažnosť 14. apríla 2016, dostala sa zjavne do omeškania s podaním sťažnosti v tejto časti, ktoré v zmysle citovanej judikatúry nemožno odpustiť. Ústavný súd preto predmetnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako oneskorene podanú.

Ústavný súd bez toho, aby sa tým osobitne zaoberal, už len poznamenáva, že prípadné počítanie ustanovenej dvojmesačnej lehoty od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom dovolaní nemá žiadnu právnu relevanciu, pretože v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu podnet nemožno považovať za účinne poskytnutý prostriedok nápravy práv zaručených sťažovateľovi čl. 127 ods. 1 ústavy, na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov. (I. ÚS 19/01, II. ÚS 176/03,

IV. ÚS 344/04, II. ÚS 144/05, I. ÚS 43/07, III. ÚS 342/2010). Ústavný súd v tejto súvislosti viackrát vyslovil, že oprávnenie na podanie mimoriadneho dovolania nemá charakter práva, ktorému je poskytovaná ústavnoprávna ochrana (I. ÚS 19/01, II. ÚS 176/03, IV. ÚS 344/04, II. ÚS 144/05).

Vychádzajúc z charakteru tohto mimoriadneho opravného prostriedku ústavný súd konštatuje, že od právoplatnosti rozhodnutia o mimoriadnom dovolaní na základe podnetu účastníka konania nemožno odvíjať včasnosť sťažnosti vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu a lehota v takýchto prípadoch nemôže byť zachovaná.

2. K uzneseniu o mimoriadnom dovolaní

Sťažovateľka namietala porušenie svojich označených práv uznesením o mimoriadnom dovolaní. Z obsahu označeného uznesenia vyplýva, že generálny prokurátor podal vo veci sťažovateľky mimoriadne dovolanie výlučne z dôvodu nesprávneho hmotnoprávneho posúdenia veci, preto námietka sťažovateľky, že pretrvával dôvod na prerušenie konania pre účely poskytnutia výkladu Súdnym dvorom Európskej únie o predbežnej otázke nebola predmetom konania o mimoriadnom dovolaní, a preto je neprípustná. Navyše, k tejto otázke, respektíve dovolaciemu dôvodu zaujal právne stanovisko právoplatne najvyšší súd už v rámci konania o dovolaní, preto znovuotvorenie tejto právoplatne vyriešenej otázky nebolo možné v rámci všeobecného súdnictva, keďže najvyšší súd už bol ňou viazaný na základe právoplatného uznesenia o dovolaní.

Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľky uznesením o mimoriadnom dovolaní z dôvodu, že najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia arbitrárne dospel k záveru o neprípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora vo veci sťažovateľky na základe toho, že generálny prokurátor využil tento mimoriadny opravný prostriedok výlučne z dôvodu iného hmotnoprávneho posúdenia veci, ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia

o mimoriadnom dovolaní dospel k záveru, že námietky sťažovateľky v tomto smere sú neopodstatnené.

Otázka posúdenia prípustnosti mimoriadneho dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Podľa názoru ústavného súdu výklad najvyššieho súdu uvedený v odôvodnení napadnutého uznesenia o mimoriadnom dovolaní nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia o mimoriadnom dovolaní zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora za neprípustné, a vysporiadal sa so skutkovou i právnou problematikou posudzovanej veci, a preto ich ústavný súd považuje i z hľadiska ústavných aspektov za dostačujúce a ústavne relevantné (m. m. I. ÚS 117/2016).

Judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010).

Reštriktívne posudzovanie tohto mimoriadneho dovolania súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Rovnako súvisí s princípom rovnosti, keď intervenciou tretej osoby (generálneho

prokurátora) sa prima facie narúša právna istota druhého účastníka spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie.

Ústavný súd ďalej poznamenáva, že aj z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) možno vyvodiť kritický postoj ESĽP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle judikatúry ESĽP je však prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom však podľa judikatúry ESĽP za takúto vadu exces však nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právna istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu res iudicata, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. Uplatňovanie tohto princípu je zdôraznený zásadou, že žiadna zo strán nie je oprávnená žiadať o preskúmanie konečného a záväzného rozhodnutia len z toho dôvodu, aby dosiahla znovuotvorenie prípadu a jeho nové skúmanie, pretože takýto mimoriadny opravný prostriedok by de facto mal charakter odvolania. Zrušené môžu byť iba na účely nápravy fundamentálnych chýb (pozri Ryabykh proti Rusku z 3. 12. 2003, sťažnosť č. 52854/99, bod 52). V tejto súvislosti tiež ESĽP už judikoval, že nesúhlas s právnym posúdením prípadu odvolacím súdom nie je sám osebe mimoriadnou okolnosťou odôvodňujúcou zrušenie právoplatného rozhodnutia (pozri Kot proti Rusku z 18. 1. 2007, sťažnosť č. 20887/03, bod 29).

Ústavný súd už vo veci sp. zn. III. ÚS 357/2013 uviedol, že «v súvislosti s aplikáciou predmetných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a ich ústavne konformným výkladom (§ 243e a nasl. OSP, pozn.), majúc na pamäti judikatúru ESĽP, dospel k záveru, že pokiaľ zákonodarca odvádza prípustnosť mimoriadneho dovolania z porušenia zákona s odkazom na ustanovenie § 243f OSP, kde bližšie konkretizuje možné dôvody, medzi ktoré zaradil aj nesprávne právne posúdenie veci, tak potom v prípade podania mimoriadneho dovolania práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia je potrebné pod porušením

zákona rozumieť také porušenie procesného práva – zákona, ktoré v konečnom dôsledku znamená zároveň aj nesprávne právne posúdenie (či už hmotnoprávneho alebo prípadne procesného charakteru). K takémuto interpretačnému záveru dospel ústavný súd v spojitosti s kumulatívnym predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktorý stanovuje podmienku, ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. V opačnom prípade ak by nesprávne právne posúdenie bolo spájané výlučne s porušením hmotnoprávnych ustanovení zákona (ktoréhokoľvek), tak by de facto v takmer každom prípade bolo možné napadnúť právoplatne rozhodnutú vec týmto mimoriadnym opravným prostriedkom, čím by sa tento mimoriadny opravný prostriedok dostal na úroveň „ďalšieho“ odvolania a bolo by len na svojvôli generálneho prokurátora, do ktorej právoplatne skončenej veci zasiahne podaním mimoriadneho dovolania s odvolaním sa na nesprávne právne posúdenie veci. Takýto výklad dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku by vo svojich dôsledkoch znamenal porušenie minimálne základného práva na súdnu ochranu jedného z účastníkov konania, rovnosti účastníkov konania, zásady nezmeniteľnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, a to treťou stranou, odlišnou od účastníkov konania, ktorá nepatrí do súdnej moci, čo opodstatnene vyvoláva otázky, či ide o prípustné legitímne zasahovanie do nezávislosti súdov a súdnej moci ako takej. Ústavný súd na tomto mieste opätovne poukazuje na už citovanú judikatúru ESĽP, z ktorej vyplýva, že samotná okolnosť (možnosť) existencie dvoch rôznych právnych názorov na vec nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci».

Aj aktuálne rozhodnutia ESĽP z 9. 6. 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a. s., PSMA, s. r. o., a COMPCAR, s. r. o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania. Na viaceré tieto rozhodnutia ESĽP poukazujú tiež napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu.

Keďže najvyšší súd vo veci sťažovateľky zaujal rovnaký postoj v otázke prípustnosti mimoriadneho dovolania ako už ústavný súd zaujal vo veci sp. zn. III. ÚS 357/2013,

ústavný súd konštatuje, že sťažnosť sťažovateľky v tejto časti bolo potrebné odmietnuť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2016